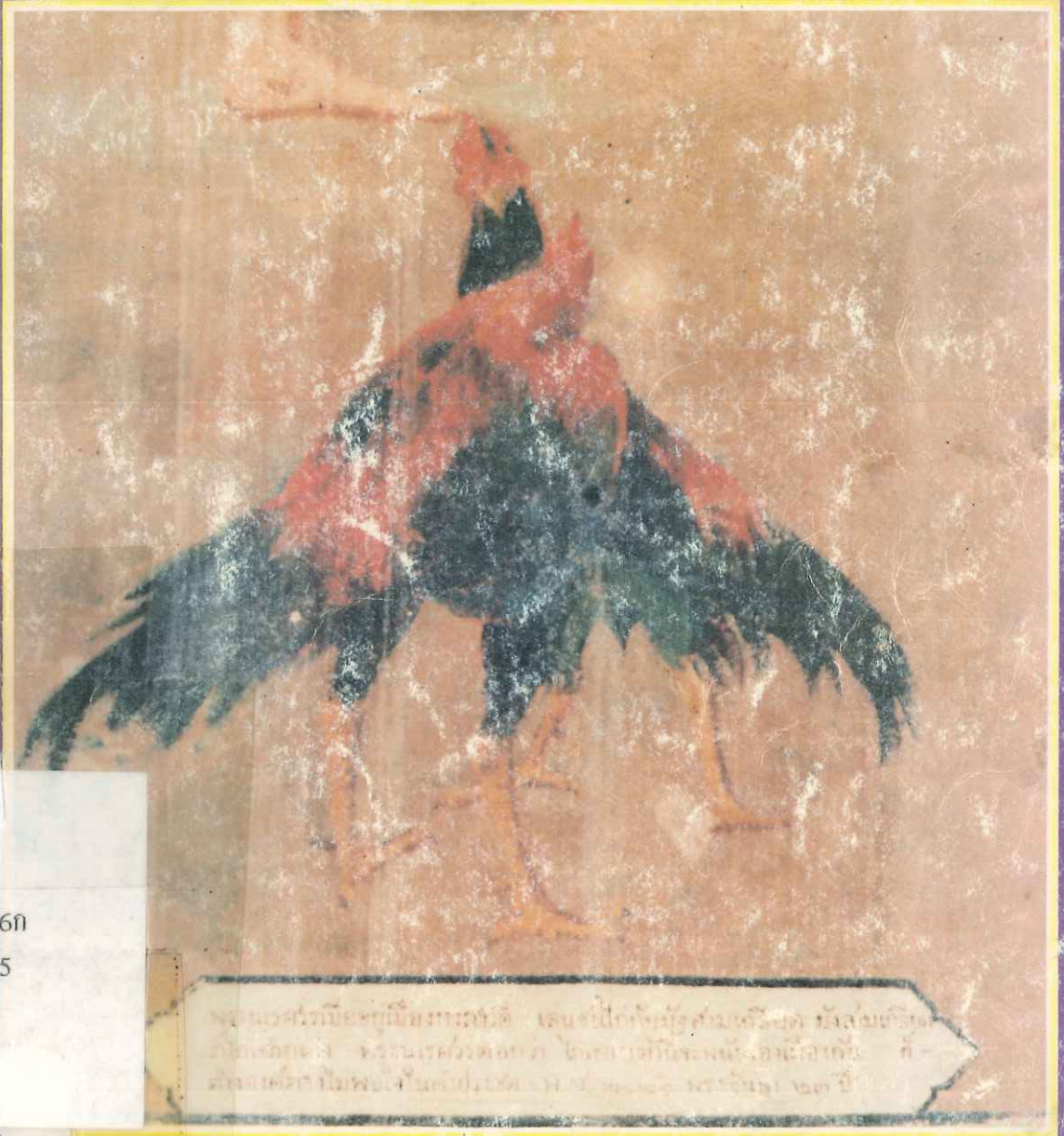

ไก่ชนพระนเรศวรมหาราช

.....ไก่ดีเื่องของเมืองพิษณุโลก

SF
487
น696ก
2535
c.2

น383ก
ฉ.2

นี้คือ ดั้งตระกูลพงษ์...

สำนักหอสมุด

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

“สร้อยประบ่า ะย้าประกั้น”

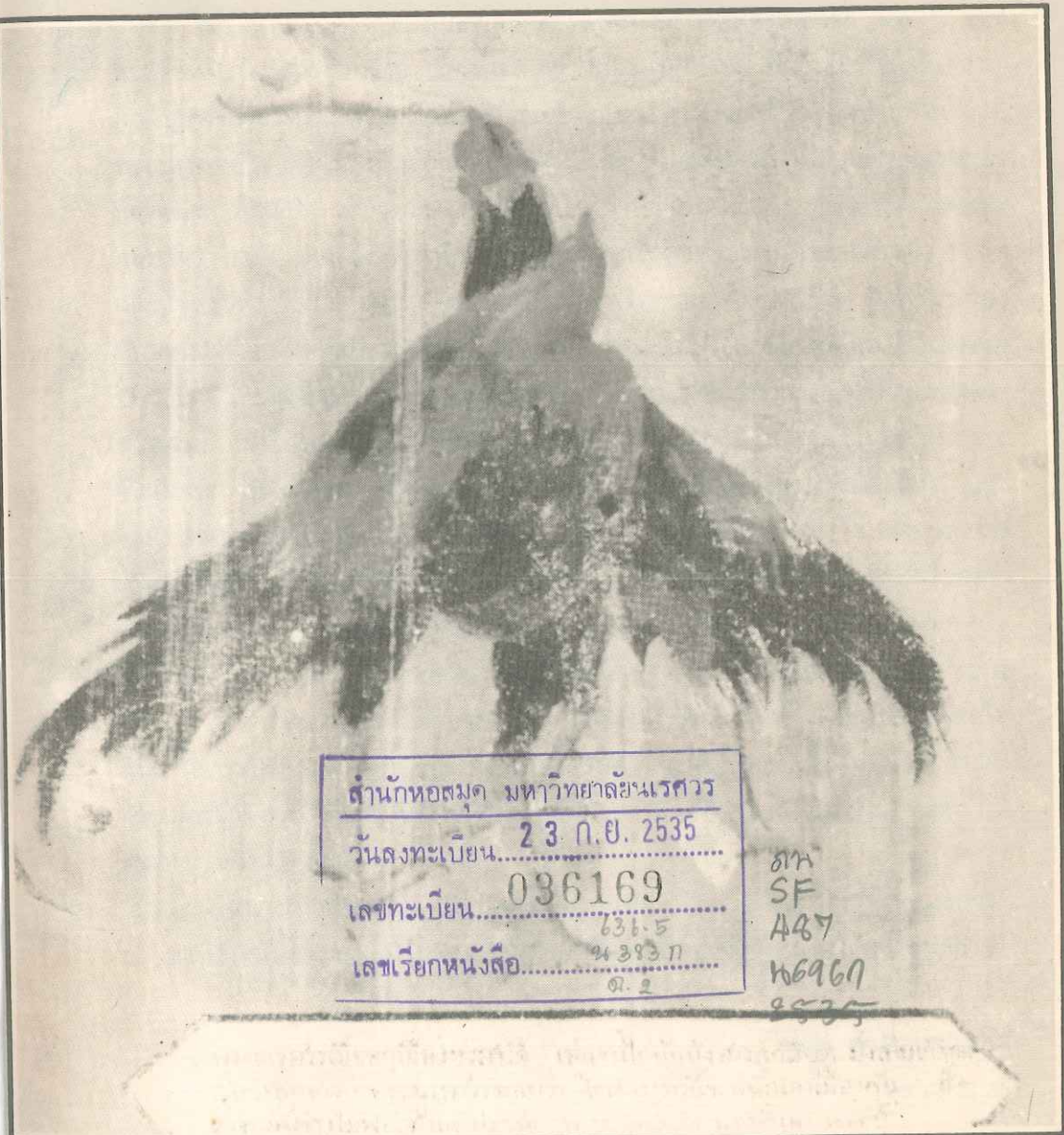

ภน.

สำนักหอสมุด
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ไก่ชนพระนเรศวรมหาราช

.....ไก่ดีเื่องของเมืองพิษณุโลก

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
วันลงทะเบียน..... 23 ก.ย. 2535
เลขทะเบียน..... 036169
เลขเรียกหนังสือ..... 636.5
..... 4333 ก
..... ๑. 2

ดท
SF
487
ห6967
๑๑๓๕

หนังสือ ตั้งตระการพงษ์...

คำนำ

ในโอกาสที่จังหวัดพิษณุโลก ได้จัดงานฉลองครบรอบครองราชย์ 400 ปี ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2533 ที่ผ่านมา ได้เห็นความสำคัญของประวัติศาสตร์ไทยตอนชนไก่ชนพระมหาอุปราชา จึงได้จัดประกวดไก่ชนพระนเรศวรขึ้น โดยให้ผู้เขียนดำเนินการเรื่องนี้ ซึ่งได้เคยศึกษาเรื่องไก่ชนพระนเรศวรล่วงหน้ามาก่อนแล้ว แต่ยังหวัช้อยู่ไม่ได้แม้จะให้ทางหอสมุดแห่งชาติช่วยหาพงศาวดารและตำราไก่ชน ส่งมาให้ก็ได้เพียงประวัติศาสตร์ในตัวพระองค์ท่าน แต่เรื่องรูปร่างและสีของไก่ไม่บอกไว้ ในการจัดงานครั้งนี้ จังหวัดกำหนดให้ประกวด จึงจำเป็นต้องศึกษาจากผู้รู้เคยค้นคว้าประวัติศาสตร์ เช่น ท่าน พล.ท.สมศักดิ์ ชัยโกมินทร์ พ.ต.พิทักษ์ บัวเปรม และได้ศึกษาภาพเขียนฝาผนังที่วิหารวัดสุวรรณดาราราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เข้าไปหาความรู้จากผู้เฒ่า อายุ 90 ปี คือ ลุงชิต เพชรอ่อน ที่บ้านกว้าง ซึ่งเดิมเรียกว่าบ้านหัวแท จึงทราบคำพังเพยที่ว่า “ไก่เหลืองหางขาว ไก่เจ้าเลี้ยง” และได้ศึกษาจากนักเลงไก่ชนตามปอนต่าง ๆ ได้คำคล้องจองเช่นกันว่า “ไก่เหลืองหางขาว กินเหล้าเชื่อ” นอกจากนี้ได้หาดำราไก่ชนต่าง ๆ ที่มีขายในท้องตลาดมาศึกษาก็บอกว่าไก่เหลืองหางขาวเป็นสกุลไก่เก่งอันดับหนึ่ง ดังนั้น จึงได้ข้อสรุปว่าไก่ที่พระนเรศวรนำไปชนะไก่พระมหาอุปราชาชย์นั้น คือ “ไก่เหลืองหางขาว” ดังนั้น การจัดประกวดเมื่อ 29 กรกฎาคม 2534 ได้นำรูปตัวชนะเลิศมาลงรายละเอียดไว้เพื่อการศึกษาต่อไป อนึ่ง ในการประกวดไก่จำนวนมาก ๆ เป็นพันตัว จะเกิดปัญหาเรื่องสู้มั้งไก่ คณะกรรมการจึงมีความเห็นว่า ให้ประกวดสู้มั้งไก่ด้วย เพื่อขจัดปัญหาและเป็นการอนุรักษ์หัตถกรรมพื้นบ้านด้วย

ดังนั้น หนังสือเล่มนี้จึงเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่นำไปสู่การศึกษาไก่ชนพระนเรศวรอย่างละเอียดในโอกาสต่อไป และหวังว่าคงเกิดประโยชน์ต่อผู้สนใจไก่ชนโดยทั่วไป

นิสิต ตั้งตระการพงษ์

26 เม.ย. 35

สารบัญ

	หน้า
ไก่อชนพระนเรศวรมหาราช.....	๑
ลักษณะไก่อชนพระนเรศวร.....	๙
การเพาะพันธุ์ไก่อชน.....	๑๒
หม่อไก่อชน.....	๑๘
การประกวดไก่อชนพระนเรศวร.....	๒๓
การประกวดสุ่มไก่ จังหวัดพิษณุโลก.....	๒๖
คำสั่งจังหวัดพิษณุโลก ที่ ๑๗๗๒/๒๕๓๓ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตัดสิน การประกวดไก่อชนพระนเรศวรมหาราชและสุ่มไก่.....	๒๗
ท้ายเล่ม.....	๓๐

...ไก่เซलयตัวนี้ อย่าว่าแต่จะตีกันอย่างไรก็พาในวังเหมือนวันนี้เลย
ตีเอาบ้านพนันเอาเมืองกันก็ยิ่งได้.

พระนเรศวรฯ ทรงตรัสเมื่อเสด็จไปประทับที่พม่า...

การประกวดไก่ชนประจำปีของจังหวัดพิษณุโลก

ไก่ชน พระนเรศวรมหาราช

นายสัตวแพทย์นิติศ ตั้งตระการพงษ์
ปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลก

คำนำ

กีฬา “ชนไก่” หรือ “ตีไก่” เป็นที่นิยมแพร่หลายในประเทศแถบเอเชียของเรา คือ ไทย พม่า ลาว เขมร มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย การชนไก่ในแถบเอเชียนี้ มีประวัติ การชนไก่อันยาวนาน กีฬาชนไก่ได้ระบอบแพร่ไปอีกหลายประเทศของโลก ประเทศสหรัฐอเมริกา ก็มีการชนไก่เช่นกัน เชื่อกันว่าไก่ชนคงพัฒนามาจาก “ไก่ป่า” ซึ่งมีคนนำมาเลี้ยงไว้เพื่อ เป็นอาหารประจำบ้านเมื่อไก่ป่ามาอยู่กับคนนานเข้า ก็แพร่ลูกหลานเป็นจำนวนมาก นิสัยของ ไก่มีประจำตัวคือ หวงถิ่นที่อยู่ ถ้ามีตัวอื่นเข้ามาถิ่นมากก็จะออกไปปกป้องตีกัน หรือเมื่อมีการแย่ง ผสมพันธุ์กับตัวเมียไก่ตัวผู้ก็จะตีกัน ซึ่งจะเริ่มตีห่างไก่กันระหว่างเจ้าของไก่ จึงมีการพนันเกิดขึ้น ด้วยนิสัยของคนไทยหรือนักเลงไก่ชน คนไทยต้องการจะเอาชนะผู้อื่น จึงมีการพัฒนาไก่ป่าเรื่อยมา จนเป็น “ไก่อู” ซึ่งเป็นต้นตระกูลไก่ชนไทยสมัยแรก ๆ ไก่อู มีหลายสี ขนาดใหญ่ แต่รูปร่าง ปราดเปรียว ไซ่ดก มีเนื้อมาก เมื่อนำมาเป็นไก่ชน จะทรหดอดทน แข็งแรง ชนได้ดี ทนทาน ในการต่อสู้ การผสมพันธุ์เพื่อพัฒนาไก่ชนให้ชนเก่ง นักเลงไก่ชนต้องคัดเลือกศึกษาไก่เก่ง ๆ ถึงลักษณะทั่วไป สีขน สร้อย โดยเฉพาะบริเวณแข้งและนิ้วเท้า จึงเกิดเป็นตำราไก่ชนบอกเล่า

กันต่อ ๆ มา เมื่อพ่อขุนรามคำแหงทรงประดิษฐ์ตัวอักษรไทยขึ้นมา ก็ทำการบันทึกหลักฐานไว้
ตั้งนั้น ตำราไก่ชนจึงไม่ได้สูญหายไปไหน มีการถ่ายทอดมาโดยตลอด และมีการเพิ่มเติมเรื่อย
มาจนถึงปัจจุบัน หนังสือไก่ชนของนายเกรียงไกร ไทยอ่อน เขียนไว้ว่า ไก่ชนไทยพัฒนามากว่า
500 ปี ปัจจุบันมีพันธุ์ไก่ชนเป็นจำนวนมาก ที่นักเลงไก่ได้ผสมพันธุ์ขึ้นมาเพื่อจุดประสงค์เดียว
กันคือ ให้ได้ไก่เก่งขึ้นมา เพื่อนำไปชนชนะไก่อื่น ๆ พอแยกตามสีดังนี้คือ ไก่เหลืองหางขาว
ประดู่หางดำ เขียวเวลา เทาทอง และไก่ลาย นักเลงไก่ชนหลายท่านบอกว่า ไก่ชนสมัยแรก ๆ
นั้น มีอยู่ 2 พันธุ์ คือ “ประดู่ไก่อ่ำ (ประดู่หางดำ) และไก่อ่เหลืองหางขาว”

ประวัติไก่ชนพระนเรศวรมหาราช

จากหนังสือพระมหากษัตริย์ไทย ของประกอบ โสประกาย 2519 หน้า 208 กล่าวไว้ดังนี้
วันหนึ่ง ได้มีการตีไก่ขึ้นระหว่างสมเด็จพระนเรศวรฯ กับไก่อ่ของมังช้ายสังข์ราช-
นัตดา (ต่อมาได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นพระมหาอุปราช) ไก่อ่สมเด็จพระนเรศวรตีชนะ
มังช้ายสังข์ มังช้ายสังข์จึงขัดเคืองตรัสประชดประชันห้ามหยันออกมาอย่างผู้ที่ถือดีว่า
มีอำนาจเหนือกว่า

“ไก่อ่เขลยตัวนี้เก่งจริงหนอ”

ถ้าไม่ใช่คนเหี้ยมหาญแค้นกล้า, ไม่ใช่คนสู้คนทุกสถานการณ์ก็คงจะได้แต่รับฟัง
หรือเจรจาโต้ตอบไปอย่างเจียมเนื้อเจียมตัว แต่สมเด็จพระนเรศวรไม่ใช่คนเช่นนั้น ทรง
เป็นวีรชาติชาติที่ทรงสู้คนทุกสถานการณ์ จึงตรัสโต้ตอบเป็นเชิงทำอยู่ในที่ว่า

“ไก่อ่เขลยตัวนี้ อ้าวว่าแต่จะตีกันอย่างไรก็พาในวังเหมือนอย่างวันนี้เลย ตีพนันบ้านเมือง
กันก็ยังได้”

จากหนังสือของประยูร ทิศนาคะ : สมเด็จพระนเรศวรจบบั้ออกอากาศ พระนคร
หอสมุดกลาง 09,2513 (10) 459 หน้า 64-65 ได้บรรยายการชนกันอย่างละเอียดว่า

ขณะที่ไก่อ่ของสมเด็จพระนเรศวรกับไก่อ่ของพระมหาอุปราชแห่งกรุงหงสาวดี กำลัง
ชนกันอยู่อย่างทรหด ต่างตัวต่างเข้าจิกตีฟาดแข้ง แหวงเดียวอย่างไม่ลดละ ฝ่ายทางเจ้าของไก่อ่ คือ
สมเด็จพระนเรศวร และพระมหาอุปราชแห่งกรุงหงสาวดี พร้อมทั้งข้าราชการบริพารทั้งหลาย
ที่เสมอนอก ก็เขม็งมองด้วยความตั้งอกตั้งใจ และผู้ที่ปากเปราะระหนอย ก็ตีปี่กร้องสนับสนุนไก่อ่
ข้างฝ่ายเจ้านายของตนเป็นที่สนุก

อย่างคาดไม่ถึง ขณะที่ไก่อ่ฟาดแข้งกันอย่างสุดล็ดพลวัน สายตาผู้ดูทุกคู่ต่างก็เอาใจช่วย
และแทบว่าจะไปชนแทนไก่อ่ก็ได้ คล้ายกับว่าไก่อ่ชนกันไม่ได้ตั้งใจตน เมื่อทั้งสองไก่อ่พัวพันกัน
อยู่พักหนึ่ง ไก่อ่ของพระมหาอุปราชก็มีอันล้มกลิ้งไปต่อหน้าต่อตา ไก่อ่ของพระนเรศวรกระพือปีก

อย่างทรง และขันเสี้ยงไส พระมหากุปราชถึงกับสะอึก สะกิดพระทัยไว้ไม่ได้

นับว่าเมืองไทยเรามีไ้ชนที่เก่งมาก จึงทำให้สมเด็จพระนเรศวรฯ เชื่อพระทัยอย่างแน่นอนว่าเมื่อชนต้องชนะไ้พม่า จึงกล้าทำทวยเดิมพันบ้านเมืองกัน พงศาวดารยังกล่าวถึง “การตีไ้ เป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางในพม่า โดยเฉพาะในราชสำนักถือกันว่า “การตีไ้เป็นกีฬาในวัง” บรรดาเชื้อพระวงศ์จึงนิยมเลี้ยงไ้ชนกันทั่วแทบทุกตำหนัก จะเห็นได้ว่า การตีไ้เป็นที่โปรดปรานของเชื้อพระวงศ์ในวังของพม่า จึงเชื่อได้ว่าคนไทยสมัยนั้น การตีไ้ก็เป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายเช่นกัน พระนเรศวรมหาราช พระราชสมภพ ณ วังจันทน์ เมืองพิษณุโลก ได้ทรงโปรดปรานการตีไ้มาแต่เยาว์วัย ทรงใฝ่หาความรู้และเสาะหาไ้เก่งมาเลี้ยงไว้ ครั้นเสด็จไปประทับที่พม่าก็ทรงนำไ้ชนไปด้วย

พ.ต.พิทักษ์ บัวเปรม (ข้าราชการบำนาญ) ท่านได้บันทึกไว้ว่าเมื่อปี 2500 ท่านได้อ่านตำราไ้ชนจากสมุขุข่อย เชื่อแน่ว่าไ้ที่พระนเรศวรฯ ทรงนำไปชนกับพม่านั้น นำไปจาก “บ้านกร่าง” เดิมเรียกว่า “บ้านหัวแท” ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองพิษณุโลกไปทางทิศตะวันตก ประมาณ 9 กิโลเมตร ความเห็นนี้ท่านว่าตรงกับการศึกษาของ พล.ต.ต.ผดุง สิงห์เสนีย์ ด้วย

บ้านกร่าง อำเภอเมืองพิษณุโลก แดนไ้ชนพระนเรศวรฯ เป็นหมู่บ้านเก่าแก่สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษไทยโบราณ ปัจจุบันพบซากปรักหักพังของวัดวาอารามเป็นจำนวนมาก เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมือง และมีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์มายาวนาน ผู้คนในหมู่บ้านยังสืบทอดขนบธรรมเนียมมาตั้งแต่บรรพบุรุษ คือมีงานเทศกาลต่าง ๆ ก็จะนัดชนไ้กัน ปัจจุบันมีบ่อนไ้ชน 1 แห่ง ประจำหมู่บ้าน

ทุกวันอาทิตย์ที่มีไ้ชนในสังเวียน จะพบว่าลุงแก่ ๆ ท่านหนึ่ง ไปดูไ้ชนทุกนัด ชื่อ “ลุงชิต เพชรอ่อน” อายุประมาณ 90 ปี ร่างกายแข็งแรง ตาดี หูดีพูดต้องเสียงดัง ชักถามคนในหมู่บ้านบอกว่าเป็นนักเลงไ้ชนมาตั้งแต่เด็ก สืบสายเลือดการชนไ้มาจากพ่อและปู่ ท่านเล่าว่าสมัยพ่อพูดถึงสมัยปู่เลี้ยงไ้ชน (ประมาณ 200 ปีมาแล้ว) บ้านกร่างเลี้ยงไ้มาก เป็นไ้เก่งชนชนะชื่อเสียงดังมาก เป็นที่ต้องการของคนต่างถิ่นมาก ไ้ที่เลี้ยงเป็น “ไ้คู่ตัวใหญ่ สีเหลือง หางขาว” และปู่ได้พูดเสมอว่า “ไ้เหลืองหางขาว ไ้เจ้าเลี้ยง” คำพูดนี้ติดปากคนบ้านกร่างมาจนทุกวันนี้

ผู้เขียนได้ไปศึกษาภาพเขียนฝาผนังที่วิหารวัดสุวรรณดาราราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นภาพเขียนเก่าแก่ มีอยู่ภาพหนึ่งเป็นภาพพระนเรศวรฯ ชนไ้ ได้ภาพบรรยายไว้ว่า “พระนเรศวรฯ เมื่ออยู่หงสาวดี เล่นพนันไ้กับมังสามเกลียด มังสามเกลียดก็ว่าไ้เคลยเก่ง พระนเรศวรฯ ตรัสตอบว่า ไ้เคลยตัวนี้จะพนันเอาเมืองกัน ต่างองค์ต่างไม่พอใจในคำตรัส พ.ศ. 2121 พระชนษา 23 ปี” ซึ่งภาพไ้ที่เขียนเป็นไ้เหลืองหางขาว แข็งขาวเหลือง ปากขาวเหลือง

ดาเหลื่อง ดังนั้น ไก่ชนที่พระนเรศวรฯ นำไปจากบ้านกร่าง จึงน่าจะเป็น “ไก่เหลื่องหางขาว” สมดังที่ว่าเป็นไก่เจ้าเลี้ยง

ในหนังสือสารานุกรมพัฒนาภาคใต้ พ.ศ.2529 เล่ม 3 เรียก “ไก่เหลื่องหางขาว” ว่า “ไก่เหลื่องใหญ่” ลักษณะขนสีแดงอ่อน คล้ายสีทอง ขนปีกขาว ปากขาว หางขาว ปากเป็นร่อง เกล็ดเป็นผิวหยาบตะกั่ว (ขาวแกมเหลื่อง) จัดเป็นยอดไก่

ลักษณะไก่ชนพระนเรศวรฯ

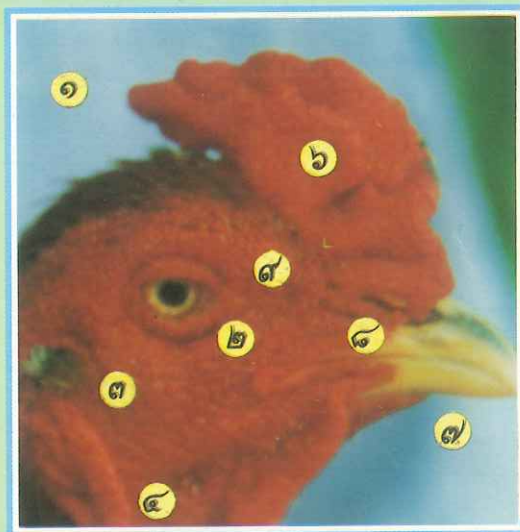
“ไก่เหลื่องหางขาว ไก่เจ้าเลี้ยง” เป็นที่ต้องการของนักเลงไก่ปัจจุบันอย่างมากถึงกับพูดว่า “ไก่เหลื่องหางขาวกินเหล้าเชิ้อ” หมายความว่า ไก่เหลื่องหางขาว เมื่อได้คู่ตีแล้วไม่ต้องมานั่งดูไปสั่งเหล้ามากินเชิ้อก่อนได้ ต้องชนะแน่ ๆ ตำราไก่ชนของ นายเกรียงไกร ไทยอ่อน บอกว่าไก่เหลื่องหางขาวเป็นไก่มีสกุล มีประวัติเด่นมาก มีลำหักลำไค่นดี แทงแมนยำ อาจแทงเข้าตาหรือเข้ารูกุพอดิ รูปร่างยาว 2 ท่อน สูงระหงษ์ดี สีสร้อยเป็นเหลื่อง ปากสีเหลื่อง เนื้อชมพูอมแดง แข็งเหลื่องอมขาว เล็บและเดือยสีเหลื่องอมขาว

การค้นหาไก่เหลืองหางขาว ให้มีลักษณะครบทุกอย่างและมีลักษณะพิเศษอีก คงจะมีตัวเดียวคือ ไก่ชนพระนเรศวรฯ ปัจจุบันการผสมพันธุ์ไก่ชนได้แพร่หลาย และกระจายพันธุ์ทั่วประเทศ เพราะมีการผสมข้ามเหล่าข้ามพันธุ์และข้ามสี จึงมีไก่ชนหลากสีในปัจจุบัน สุดแท้แต่ไก่ตัวไหนจะเก่ง จึงจำเป็นต้องจัดประกวดไก่ชนพระนเรศวรฯ เพื่อหาไก่พระนเรศวรฯ ไว้แพร่พันธุ์ และคงพันธุ์ไว้เพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้และเข้าใจในพันธุ์ไก่ของพระนเรศวรฯ ต่อไป อย่างไรก็ตาม ขณะนี้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลก ได้จัดตั้ง "กลุ่มผู้บำรุงพันธุ์ไก่ชนพระนเรศวรฯ" ที่บ้านตาปะขาวหาย หมู่ที่ 5 ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อบำรุงพันธุ์ไก่เหลืองหางขาวของพระนเรศวรฯ ไว้ ให้คงอยู่ที่จังหวัดพิษณุโลกต่อไปเหมือนเมื่อก่อน ให้นุชนรุ่นหลังได้ศึกษาหาความรู้ต่อไป.

ไกชนพระนเรศวรมหาราช

ลักษณะของไก่ชน

ลักษณะไก่ชนพระนเรศวร

- หัว (๑) หัวตั้งแต่ปลายหงอนถึงคอกมีลักษณะโค้งมน ขนหัวตั้งแต่หัวคิ้วทั้งสองข้างปลายไปประสานกันตรงกลาง ดูเป็นสันตรงกลางหัว
- ตา (๒) ตามีขนาดเล็ก ตาขาวมีสีขาวอมเหลือง และมีเส้นเลือดแดงโดยรอบ หัวตาแหลมเป็นรูปตัววี (V) ซึ่งเกิดจากเปลือกตาบนและล่างบรรจบกันที่หัวตา จึงดูเหมือนตาเรียวเรียกว่าตาสดใส เป็นไก่ฉลาดและบึกบึน
- หู (๓) หูทั้งสองข้างมีขนสีเหลืองและขาวเหมือนสีของตัวไก่ ขนหูมีมากปิดรูหูสนิท ไม่มีขี้หู (หากมีขี้หูแสดงว่าไก่ไม่สมบูรณ์)
- คุ่มหู (๔) คุ่มหูเป็นเนื้อสีแดงจัดเหมือนสีของหน้าไก่ มีรูปยาวรีขนาดไม่ใหญ่และไม่ยาน
- เหนียง (๕) เป็นแผ่นเนื้อ ๒ แผ่น อยู่ใต้คางตั้งแต่โคนปากล่างทั้ง ๒ ข้าง ลงมาปิดลูกกระเดือก มีสีแดงจัดเหมือนหน้าไก่ เหนียงต้องไม่ยาน
- หงอน (๖) จัดอยู่ประเภทหงอนหิน มี ๓ แถวตามยาวโดยแถวกลางสูงกว่า หงอนมีสีแดงจัด ตั้งอยู่บนหัวตั้งแต่โคนปากไปบนหัวไก่ด้านหลัง หงอนด้านหน้าเหนือปากมีลักษณะบางและตรงกลางหงอนสูง หงอนสีแดงจัดแสดงว่าไก่ฟิตจัด
- ปาก (๗) ปากมีสีขาวอมเหลือง มีขนาดยาว โคนปากใหญ่ ขอบปากและปลายปากคม ปากบนปิดปากล่างสนิท รูปร่างปากคล้ายปากนกแก้ว ขนาดปากหนาและจุ่ม ลักษณะแข็งแรงมั่นคง ปากบนมีร่องตั้งแต่โคนตรงรูจมูก
- รูจมูก (๘) รูจมูกกว้างยาวและใหญ่อยู่โคนปากทั้งสองข้างช่วยให้หายใจคล่อง เมื่อไก่เหนื่อย สันกระดูกเหนือรูต้อจากโคนปากจะมีสีขาวอมเหลือง
- กิ้ว (๙) โหนกคิ้วนูนเป็นสันโค้งปิดเบ้าตา ทำให้ป้องกันลูกตาจากการตี
- คอก (๑๐) คอกไก่อันตั้งแต่ใต้คางลงมาถึงหัวไหล่ คอกไก่พระนเรศวรต้องคอยาว และใหญ่ กระดูกข้อดี
- สร้อย (๑๑) “สร้อยประจำ ระเบียบกระกัน” สร้อยมีสีเหลืองทั้งตัว คือ “สร้อยคอ” “สร้อยปีก” และ “สร้อยหลัง”
- สร้อยคอ (๑๒) สีเหลือง ลักษณะเส้นเล็กละเอียดขึ้นหนาแน่น ยาวประจำ
- สร้อยหลัง (๑๓) มีสีเหลือง ปลายแหลม ยาวระย้าประถึงกัน
- หลัง หลังแผ่ขยายใหญ่

- ปีก (๑๔) ปีกเมื่อกางออกจะเห็นกล้ำมเนื้อปีกใหญ่ หนาดลอดทั้งปีก เอ็นยึดกระดูก
แข็งแรง ขนปีกขึ้นหนาแน่นชิด มีความยาวเท่ากันขนปีกยาว ถึงกระดูกกัน
กระปุกกัน เนื้อโคนหางมีขนาดใหญ่ อยู่ชิดกับกระดูกกันกบเวลาจับดู
ต่อมน้ำมัน อยู่เหนือกระปุกกัน เนื้อโคนหาง มีขนาดใหญ่และสองต่อมอยู่ติดกัน
ตะเกียบตูด เป็นกระดูกสองอัน ออกจากกระดูกซี่โครงสุดท้าย ยาวมาด้วยกัน เป็น
หาง (๑๕) กระดูกแข็งแรงหนา โค้งเข้าหากัน และอยู่ชิดกัน แสดงว่าดีเร็วและแรงดี
หางจะมีสีขาวเป็นส่วนใหญ่ กระสวยหางเป็นสีขาว หางทั้งหมดดูเป็น
พวงใหญ่ ยาวโค้งแข็งไปด้านหลัง ปลายหางห้อยตกลงเล็กน้อย ดูแล้ว
สวยงาม แสดงว่าเป็นไก่มีกำลังดี
- บ้านขา (๑๖) กล้ำมเนื้อโคนขามีขนาดใหญ่ แสดงว่าไก่มีกำลังดี
- อก (๑๗) อกกว้างใหญ่ กล้ำมเนื้อเต็ม กระดูกหน้าอกแข็งแรง โค้งเป็นท้องเรือ
และยาวออกกว้าง เวลายืนโคนขาจะห่างกัน
- กระดูกไหปลาร้า (๑๘) อยู่ระหว่างหัวปีกมายังหน้าอก เป็นกระดูกใหญ่และยาวแข็งแรง แสดง
ว่าไก่ตีทนพลังสูง
- แข้ง (๑๙) สีส่องแข็งเกล็ด นิ้วเท้า เล็บและเดือย มีสีเหลืองอมขาว แข็งมีขนาด
กลมเล็กมีเกล็ดแข็ง 2 แถว
- นิ้ว (๒๐) มีลักษณะ นิ้วยาว ปลายเรียว นิ้วกลางยาวเรียว มีเกล็ดตั้งแต่ ๒๐ เกล็ด
ขึ้นไป ทองปลิง เนื้อฝ่านิ้วเท้าจะมีปุ่มตรงข้อเป็นลักษณะคล้ายเนื้อ
ด้านนิ้วละ ๓ ข้อ ทำให้จับดินได้ดี
- อุ้งตีน (๒๑) หนักอุ้งตีนบาง เวลายืนอุ้งตีนไม่ติดพื้นดิน
- เล็บ (๒๒) มีสีเหมือนแข้งคือเหลืองอมขาว โคนเล็บใหญ่หนาแข็งแรง ปลายแหลม
- นิ้วก้อย (๒๓) ปลายนิ้วจะแผ่ใหญ่ เกล็ดมีรอยแตก ตั้งแต่ 1 เกล็ดขึ้นไป แสดงว่า
เวลาตีแล้วแทง
- เดือย (๒๔) เดือยสีขาวอมเหลือง เป็นกระดูกที่ออกมาจากแข้งด้านใน โคนมีขนาด
ใหญ่ แล้วเรียว แหลมคมที่ปลาย เดือยงอนเล็กน้อย และโคนเดือยต่ำ
ชิดนิ้วก้อย (ห่างไม่เกิน ๑ เซนติเมตร) แสดงว่าแทงเก่ง
- ทำยีน (๒๕) ยืนยึดดอกตรง ยืนขาตรงชิด ข้อขาไม่งอ หัวปีกยก "ยืนผงาดตั้งราชสีห์"
แสดงว่าไม่ยอมก้มหัวให้คู่ต่อสู้ ข้อขายึดตรง แสดงว่าต้องเตะแม่น
- ท่าเดิน ท่าเดินมีสง่าเหมือนทำยีน เวลาเดินยกเท้าขึ้นก็จะกำนิ้วทั้งหมด เมื่ออย่าง
ลงเกือบถึงพื้นดินก็จะแบ่นิ้วออกทั้งหมด การเดินมีความระแวดระวัง

และเฉลี่ยวงลาด แสดงว่าเป็นไก่มีเหลี่ยมจัด สามารถเปลี่ยนแปลงชั้นเชิง การตีได้หลายแบบ

เกิ้ล็ดสำคัญ

เลื้อยอ้อมเลื้อย

หมายความว่า เวลาขึ้นตรง เกิ้ล็ดของแข้งจะทับเกิ้ล็ดโคน นิ้วกลางตั้งแต่ ๒ เกิ้ล็ดขึ้นไป

๑. เหน็บชั้นใน

เกิ้ล็ดสำคัญที่ยังไม่พบในการประกวดเมื่อ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๓๓ ที่นิ้วชี้จะมีเกิ้ล็ดซ้อนกันตั้งแต่ ๑ เกิ้ล็ดขึ้นไป ตรงข้อใดข้อหนึ่งก็ได้ และ ข้างหนึ่งข้างใดก็ได้

๒. ไชบาดาล

ที่โคนนิ้วก้อยจะมีเกิ้ล็ดต่อลงมาระหว่างนิ้วก้อยและนิ้วชี้ เกิ้ล็ดนี้จะต่อ ไปที่อุ้งเท้าหรือมีเกิ้ล็ดที่อุ้งเท้าก็ได้

๓. เกิ้ล็ดผลาญศัตรู

เกิ้ล็ดที่นิ้วชี้แตกตั้งแต่ ๑ เกิ้ล็ดขึ้นไป ข้างใดข้างหนึ่งก็ได้

การเพาะพันธุ์ไก่ชน

การคัดเลือกพ่อพันธุ์

๑. ต้องมีลักษณะเข้าตำราไก่ชนพระนเรศวร
๒. ต้องเป็นไก่ชนที่ชนไม่เคยแพ้มาก่อน
๓. อายุพ่อไก่ชนต้องอายุตั้งแต่ ๑ ปีขึ้นไป และอายุไม่ควรเกิน ๓ ปี

การคัดเลือกแม่พันธุ์

๑. ลักษณะเข้าตำราไก่ชนพระนเรศวร
๒. แม่พันธุ์ที่ดีควรให้ลูกมาแล้วสัก ๒ ครอก แต่อายุไม่แก่เกินไป
๓. ควรใช้แม่พันธุ์ ๓ ตัว ต่อพ่อพันธุ์ ๑ ตัว

การผสมพันธุ์

การเลี้ยงพ่อไก่และแม่ไก่ในระหว่างผสมพันธุ์ ต้องให้อาหารอย่างสมบูรณ์ และควรเลี้ยงในคอกผสมพันธุ์หรือให้ผสมพันธุ์ในสุมก็ได้ โดยให้ผสมพันธุ์พ่อไก่ ๑ ตัวต่อแม่พันธุ์ ๒ ตัว ปกติให้ผสมตัวต่อตัว เมื่อเห็นพ่อไก่ผสมแล้วควรจะแยกออกจากกัน แล้วปล่อยให้พ่อไก่เข้าผสมอีกวันละ ๓ เวลา หรือ ๓ ครั้งก็พอ ทำเช่นนี้จนแม่ไก่ฟักไข่

รังฟักไข่

ผู้เลี้ยงควรจัดหาลัง, กล่องหรือตะกร้า หรือใช้ไม้ไผ่สานเป็นรังไก่ แล้วใช้ใบไม้หรือใบหญ้าแห้งใส่ไปพอประมาณ ปกตินิยมใช้ฟางแห้งใส่ไปในรังไก่ รังไก่นี้ควรเอาใบหญ้าหรือฟางเผาทิ้งทุกครั้ง เมื่อแม่ไก่ฟักลูกไก่ออกมาแล้ว เพื่อป้องกันการเกิดไรไก่ หากพบไรไก่ในแม่ไก่ฟัก ให้ใส่แป้งฝุ่นฆ่าเห็บเหาไร ซึ่งใช้กับสุนัขนำมาใช้ก็ได้

การคัดเลือกไข่ฟัก

ปกติไก่ชนจะให้ไข่ประมาณ ๑๒-๑๘ ฟอง แต่การฟักนั้นต้องขึ้นกับขนาดแม่ไก่ หากแม่ไก่มีขนาดใหญ่ ขนปีกหนา ก็จะมีไข่ได้หลายฟอง โดยทั่วไปแล้วจะให้แม่ไก่ฟักไข่ประมาณ ๘-๑๕ ฟองเท่านั้น ไข่ที่คัดฟักนั้นต้องสมบูรณ์ ไม่บิดเบี้ยว ผิวเปลือกเรียบ ตำราไก่ชนทุกฉบับกล่าวถึงการคัดเลือกไข่ตัวผู้ ตัวเมียไว้ดังนี้ ไข่ตัวผู้จะมีขนาดใหญ่กว่าไข่ตัวเมีย หรือมีน้ำหนักรวมกว่า และพบว่าตรงกลางไข่กลมแล้วเรียกว่าไข่ทั้ง ๒ ข้าง ส่วนไข่ตัวเมียจะมีขนาดเล็ก และเบา

กว่าไข่ตัวผู้ ด้านหนึ่งจะเรียวยาวอีกด้านจะป้าน ลูกไก่จะออกจากไข่เมื่อฟักได้ ๒๑ วัน แต่เมื่อแม่ไก่เริ่มฟักได้ ๓ วัน ควรส่องไข่หาจุดเลือด หากไม่มีถือว่าไข่ใบนั้นไม่มีเชื้อให้นำมารับประทานได้ และตรวจส่องไข่อีก เมื่อไก่ฟักได้ ๗ วัน จุดเลือดจะขยายใหญ่ขึ้น หากจุดเลือดไม่ขยายใหญ่ยังมีขนาดเท่าเดิม เมื่อไก่ฟักได้ ๓ วัน ถือว่าไข่ตายโคมให้คัดออกมาได้

การเลี้ยงลูกไก่

การเลี้ยงลูกไก่แบ่งได้เป็น ๓ ระยะ คือ

๑. ระยะกก ซึ่งเริ่มแต่ลูกไก่เกิดจนถึงอายุ ๓ อาทิตย์ เป็นระยะที่ลูกไก่ต้องการความอบอุ่น ควรขังลูกไก่ให้อยู่กับแม่ในสุม ให้น้ำสะอาดกินตลอดเวลา อาหารลูกไก่ ควรเป็นทรายที่สะอาดปลายข้าวหรือข้าวโพดป่น

๒. ระยะ ๓-๘ อาทิตย์ ควรปล่อยให้แม่ไก่พาลูกออกมาหากินโดยอิสระตามลานบ้าน มีกองทราย และกองหญ้า หรือกองใบไม้ ให้แม่ไก่และลูกไก่อุ้มเหยียหาตัวแมลงกิน น้ำสะอาดต้องมีไว้ให้ลูกไก่อิน และควรให้ลูกไก่ฝึกหัดกินข้าวเปลือก และมีผักสดให้ลูกไก่อิน หรือกินใบหญ้าก็ได้ ลูกไก่จะหาแมลงหรือไส้เดือนกิน และรู้จักกินผลไม้สุกด้วย เช่น มะละกอสุก ช่วงนี้ต้องทำคอนเตี้ย ๆ ให้ลูกไก่อ้วนนอนเพื่อสร้างกล้ามเนื้อขาให้แข็งแรง

๓. ระยะไก่กระทรง อายุลูกไก่ ๒-๔ เดือน เป็นระยะที่ลูกไก่จะจากแม่เป็นอิสระแก่ตัว ลูกไก่จะเริ่มจิกตีกัน อย่าปล่อยให้ลูกไก่อัดกัน ควรจะแยกกัน มิฉะนั้น ลูกไก่จะมีตำหนิที่หน้า ทำให้ขายไม่ได้ราคา เพราะบางตัวจะจิกตีจนหัวแตก ตาฉีก ในช่วงนี้เมื่อให้อาหารอย่างสมบูรณ์แล้วลูกไก่บางตัวยังผอมต้องถ่ายพยาธิ และในช่วงนี้จะคัดไก่ดูให้เข้าลักษณะตำราไก่ชนพระชนเรศวรและตีเบอร์ทำประวัติไก่ไว้

การสร้างเล้าไก่

การสร้างเล้าไก่ควรสร้างให้มีลักษณะกันแดดกันฝนได้ ต้องกว้างพอประมาณและสูงขนาดเดินเข้าไปในเล้าได้ เล้าไก่ต้องตั้งห่างจากบ้านพอประมาณ และอยู่ในที่สูงเพื่อป้องกันการขึ้นแฉะในหน้าฝน ไม่ควรสร้างใต้ต้นไม้เพราะไก่ชอบนอนที่สูง จะไม่เข้าเล้าแต่จะนอนบนต้นไม้ พื้นเล้าต้องปูด้วยแกลบ ขี้เลื่อย หรือทรายก็ได้ ต้องทำความสะอาดพื้นเล้าอยู่เสมอ ในเล้าควรมีขวิดใส่น้ำสะอาดให้กินตลอดเวลา ต้องทำคอนให้ไก่นอน และมีรังไก่ไว้ให้แม่ไก่ไข่ด้วย ในปัจจุบันนี้ ควรทำมุ้งกันยุงหรือแมลงให้ไก่ก่อน หรือติดมุ้งรอบเล้าก็ได้ จะทำให้ไก่ไม่ถูกรบกวนโดยแมลง ไก่จะนอนหลับทำให้ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ และป้องกันโรคฝีดาษด้วย

การทำวัคซีนไก่ชน

ในการเลี้ยงไก่ชนนั้น เมื่อเราคัดเลือกพันธุ์ไก่ชนที่ดีได้แล้ว มีการสร้างเล้าที่ถูกต้อง มีลมโกรกป้องกันแดดและฝนได้ มีการสุขาภิบาลที่ดี เล้าสะอาด บริเวณบ้านสะอาด และดูแลไก่เป็นอย่างดีให้อาหารอย่างสมบูรณ์ไก่จะแข็งแรง นั้นยังไม่ทำให้ไก่เราปลอดภัยจากการเจ็บไข้ได้ป่วยเพราะว่าโรคระบาดนั้น มีทั้งชนิดเชื้อไวรัสและแบคทีเรีย ดังนั้น จึงจำเป็นที่ต้องป้องกันโรคระบาดไว้ก่อน โดยการทำวัคซีน วัคซีนแต่ละชนิดจะป้องกันโรคได้ ๔-๕ เดือน ดังนั้น จึงควรทำวัคซีนให้ไก่ได้ปีละ ๒-๓ ครั้ง การทำวัคซีนไก่ต้องเตรียมเครื่องมือทำวัคซีนให้สะอาด และไก่ที่จะทำวัคซีนต้องแข็งแรง วัคซีนที่ซื้อต้องซื้อจากสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ หรือสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด หรือร้านค้าที่นำวัคซีนของกรมปศุสัตว์ไปจำหน่าย และวัคซีนต้องเก็บในที่เย็น คือ ตู้เย็น เวลาเราไปซื้อต้องเอากระติกใส่น้ำแข็งไปใส่ด้วย วัคซีนที่จำเป็นสำหรับไก่ชน คือ

๑. วัคซีนนิวคาสเซิล ใช้ป้องกันโรคระบาดคือ โรคห่า เพราะทำให้ไก่ตาย ๑๐๐% วัคซีนนี้ต้องเก็บที่เย็นคือแช่น้ำแข็ง หยอดจมูก ๑-๒ หยด ทำกับไก่ทุกอายุ

๒. วัคซีนฝีดาษ ทำให้เกิดตุ่มหนองตามใบหน้าหรือบริเวณที่ยุบกัด ต้องปลูกฝีดาษป้องกัน ทำครั้งเดียวป้องกันได้ตลอดชีวิต วัคซีนต้องแช่น้ำแข็ง

๓. วัคซีนอหิวาต์ไก่ ปกติไก่ชนจะเป็นโรคนี้ และเป็นหลังจากชนแล้วจะหงาหรือหน้าดำ อาหารไม่ย่อย อุจจาระเหลวเป็นน้ำสีเขียว-ขาว โรคนี้รักษาได้ แต่ถ้าป้องกันไว้ก่อนจะดีที่สุด โดยฉีดวัคซีนเข้ากล้ามเนื้อหน้าอก ตัวละ ๑ ซีซี. ควรฉีดกับไก่โตหรือไก่เลี้ยงไว้ชน ฉีดปีละ ๓ ครั้ง ตอนเปลี่ยนฤดู วัคซีนนี้ทั้งไว้อุณหภูมิธรรมดาได้ไม่ต้องแช่เย็น

ตารางการทำวัคซีนไก่

ชนิดวัคซีน	อายุไก่	วิธีใช้	ขนาดวัคซีน	หมายเหตุ
นิวคาสเซิล	๑-๗ วัน	หยอดจมูก	๑-๒ หยด	ไก่โตทำซ้ำทุก ๆ ๔-๕ เดือน
	๒๑-๓๐ วัน	หยอดจมูก	"	
	๔-๕ เดือน	หยอดจมูก	"	
ฝีดาษ	๗-๑๔ วัน	แทงหนังปีก ให้ทะลุ	๑ ครั้ง	
อหิวาต์ไก่	๒ เดือน	ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ	๑ ซีซี.	ไก่โตทำซ้ำทุก ๆ ๔-๕ เดือน หรือเมื่อเปลี่ยนฤดู

โรคนิวคาสเซิล

โรคนิวคาสเซิล เป็นโรคระบาดไก่ที่รุนแรงที่สุดเมื่อมีการระบาดจะติดต่อจนทำให้ไก่ตายหมดแล้ว โรคนี้จะระบาดติดต่อทำให้ไก่ตายทั้งหมู่บ้าน จึงเรียกว่า “โรคห้า” เมื่อไก่เป็นโรคแล้วไม่มียารักษาไก่ต้องตายแน่ ๆ การป้องกันไว้ก่อนจึงเป็นสิ่งที่ดี เนื่องจากป้องกันโรคได้ดี ไม่มีการระบาดของโรคไก่ไม่ตาย สักปีสองปีทำให้ผู้เลี้ยงไก่เกิดความประมาทหยุดการทำวัคซีนไก่ โรคก็ระบาดขึ้นมาอีก บางคนบอกว่า ตั้งแต่เลี้ยงไก่มานานแล้วไม่เคยทำวัคซีนเลยไก่ไม่เห็นตาย และบางคนบอกว่ามียาดีให้กินแล้วไม่เป็นโรค ขอให้ผู้เลี้ยงไก่อย่าประมาทกับโรคนิวคาสเซิล หากไม่ทำวัคซีนไว้เมื่อโรคระบาดมาถึงเมื่อไร ท่านจะรู้ว่าไก่ท่านได้ป่วยแล้วตายหมด

● อาการของโรค

ไก่ป่วยจะมีน้ำมูกน้ำตาไหล หายใจลำบาก หายใจมีเสียงดัง ท้องจะเสียต่อมามีอุจจาระเหลวสีเขียวปนขาว ไก่จะไม่กินอาหารจะกินน้ำบ้างไก่จะยืนปีกตกคอหด ชาวบ้านเรียกว่า “ไก่เหงา” ไก่จะนั่งหมอบปีกตก ไม่อยากจะลุกเดิน หรือเดินช้า ไก่ป่วยจะตายภายใน ๑ อาทิตย์ หากมีไก่หายป่วยบ้างสัก ๑% ไก่รอดตายจะคอบิด เป็นไก่อมโรค และนำโรคระบาดต่อไปได้

● สาเหตุและการติดต่อของโรค

โรคนิวคาสเซิล เกิดจากเชื้อไวรัสชนิดหนึ่ง จึงทำให้มีการติดต่อของโรคอย่างรวดเร็ว การติดต่อโรคปกติจะติดต่อระหว่างไก่ดีและไก่ป่วย หรือติดต่อจากอุปกรณ์ การเลี้ยงไก่ ส่วนใหญ่ในหมู่บ้านจะติดต่อโดยเอาไก่ป่วยมาบริโภค ซากไก่ที่ทิ้งจะมีเชื้อโรคจะแพร่ระบาดโดยรวดเร็ว ดังนั้นผู้เลี้ยงไก่ จึงไม่ควรซื้อไก่ที่อื่นมาบริโภคเพื่อป้องกันการระบาดของโรค

● การป้องกันโรค

มีวิธีเดียวเท่านั้นที่จะให้ไก่ปลอดภัยจากโรคนิวคาสเซิล คือ การทำวัคซีนป้องกันไว้ก่อน และต้องทำตามทุกขั้นตอน คือ เมื่อลูกไก่อายุได้ ๓-๗ วัน ควรใช้วัคซีนหยอดจมูกหรือหยอดตา ก็ได้ ๑-๒ หยด และจะหยอดจมูกซ้ำอีก เมื่อลูกไก่อายุ ๓-๔ อาทิตย์ และทำวัคซีนซ้ำอีก เมื่อไก่อายุ ๔-๕ เดือน และทำซ้ำทุก ๆ ๔-๕ เดือน ในไก่โต พ่อแม่ไก่และไก่หนุ่มสาว ควรทำวัคซีน เมื่อจะเปลี่ยนฤดูหรือทำ ๓ ครั้งต่อปี

โรคฝีดาษ

โรคฝีดาษ พบได้มากในลูกไก่ และไก่รุ่น การระบาดของโรคนี้มักพบในฤดูฝน การระบาดจะเป็นอย่างรวดเร็ว ถึงแม้ไม่ทำให้ไก่ตายแต่ก็ทำให้ลูกไก่แคระแกรน เจริญเติบโตช้า หากเป็นที่หนึ่งตาทำให้ตาปิดมองไม่เห็นอาหารและน้ำ กินไม่ได้จะทำให้ไก่ตายได้

● อาการของโรค

จะพบตุ่มหนอง หรือตุ่มแผลแห้ง ๆ อยู่ตามผิวหนังบริเวณที่ไม่มีขน คือ ตามใบหน้า หงอน เป็นต้น ตุ่มแผลแห้ง ๆ เมื่อตกสะเก็ดออกแผลจะหาย หากเป็นที่หนังตาจะทำให้มองไม่เห็นหรือเป็นที่นิ้วเท้าจะทำให้โก่งไม่เดิน บางรายในโกโต หรือโกเชนจะพบว่าเป็นฝีดาษในลำคอ แต่ไม่พบตุ่มตามใบหน้า ตุ่มที่เป็นในลำคอจะทำให้โก่งไม่กินอาหารน้ำลายไหลยืด

● สาเหตุและการติดต่อของโรค

เกิดจากเชื้อไวรัสฝีดาษ มีถุงเป็นพาหะเมื่อยุงกัดโกป่วยแล้วนำเชื้อไปแพร่ให้ตัวอื่นอีก ทำให้เกิดตุ่มหนองบริเวณยุงกัด โดยปกติในชนบทบ้านเราจะมียุงชุมในฤดูฝน ดังนั้นการระบาดของโรคจะพบมากในฤดูฝน แต่โรคนี้เป็นได้ทุกฤดู

● การป้องกันรักษาโรค

ในการป้องกันโรคนั้นต้องทำการปลูกฝีที่หนังปีก โดยทำเมื่อลูกโกอายุ ๗ วัน ซึ่งจะคุ้มกันโรคได้ตลอดชีวิตโก และควรกางมุ้งให้โกนอนเพื่อป้องกันยุงกัดโก เมื่อพบว่าโกเป็นโรคฝีดาษให้แกะตุ่มหนองออกแล้วใช้ทิงเจอร์ไอโอดีนทา หรือให้ยาปฏิชีวนะละลายน้ำให้กินเพื่อช่วยลดการอักเสบ

โรคอหิวาต์โกเชน

โรคอหิวาต์เป็นโรคคู่กับโกเชน ซึ่งผู้เลี้ยงไม่ทราบโรคอหิวาต์ทำให้โกตายอย่างเฉียบพลันก็ได้ เช่น เป็นเช้าตายเย็น เป็นเย็นตายเช้า บางรายบอกว่า โกตกคอนตาย บางรายบอกว่า ตอนเช้าอยู่ดี ๆ ตอนเย็นตายแล้ว บางรายว่า หลังชนแล้วโกจะหงายตายหรือป่วยตาย อาการเหล่านี้ผู้เลี้ยงโกเชนคิดว่าเป็นโรคอื่น หรือมีสาเหตุอย่างอื่นทำให้โกตาย

● อาการของโรค

อาการชนิดเฉียบพลันจะทำให้โกตายโดยไม่ได้แสดงอาการ เช่น ตื่นเข้ามาพบโกตายในเล้า ปกติจะพบโกหงอยซึม ถ่ายอุจจาระเหลว ใบหน้าบวมคล้ำ อาหารไม่ย่อย ยืนหัวตก น้ำลายไหล หงอนบวม เหนียงบวม บางครั้งข้อขาบวม ในกรณีโกหลังชนแล้วจะป่วยด้วยโรคอหิวาต์ โดยโกจะหงอยซึม กระเพาะอาหารไม่ย่อย

● สาเหตุและการติดต่อ

โรคอหิวาต์มีสาเหตุมาจากเชื้อแบคทีเรียชนิดหนึ่ง โกป่วยเนื่องจากกินเชื้อเข้าไปปนกับอาหารหรือน้ำ การชำแหละโกตายด้วยโรคอหิวาต์ จะทำให้โรคระบาดไปได้รวดเร็ว เชื้อแบคทีเรียชนิดนี้มีอยู่ในลำคอของโกอยู่แล้ว ถ้าร่างกายแข็งแรงโกก็ปกติ ไม่ป่วย แต่ร่างกายอ่อนแอเมื่อไร จะทำให้เกิดโรคอหิวาต์ทันที เช่น การเปลี่ยนฤดู ทำให้ร่างกายปรับตัวไม่ทันก็จะทำให้

ไก่อ่วยด้วย หรือเราเรียกว่า ไก่อเกิดความเครียดจะทำให้เกิดโรค เช่น ไก่อหลังชน จะเกิดความเครียด และร่างกายอ่อนแอจะทำให้เป็นโรคได้ ในไก่อตัวเมียระยะเริ่มไข่ร่างกายจะอ่อนแอ มักจะพบว่าเป็นโรคอหิวาต์เสมอ ๆ และบางครั้งพบว่าแม่ไก่อตายบนรังขณะฟักไข่

● การรักษา

ยาที่ใช้รักษาโรคอหิวาต์ได้ผลดีที่สุด คือ ยาซัลฟาฟิโนทาทาลีนและละลายน้ำให้กินขนาด ๐.๐๕% ๓ วัน และลดลงเป็น ๐.๐๒% อีก ๓ วัน หรือผสมอาหารให้กินขนาด ๐.๑% เป็นเวลา ๓ วัน และ ๐.๐๕% อีก ๒ วัน หรือจะให้ยาซัลฟาตัวอื่น ๆ ก็ได้ ละลายน้ำให้กินหรือจะใช้ยาปฏิชีวนะก็ได้ เช่น อ็อกซีเตตราซัยคลีนหรือคลอแรมเฟนิคอลก็ได้ ในเวลาที่มีกระบาดของโรค อาจจะใช้วิธีให้ยากินพร้อมกับฉีดวัคซีนป้องกันโรคให้แก่ตัวที่ยังไม่ป่วยก็ได้ผลดี ในกรณีที่ไก่อ่วยเฉพะราย อาจจะทำให้การรักษาด้วยฉีดเข้ากล้ามเนื้อ หรือใต้ผิวหนังก็ได้ เช่น อ็อกซีเตตราซัยคลีน ขนาด ๒๕-๔๐ มิลลิกรัมต่อน้ำหนักตัวไก่อหนึ่งกิโลกรัม หรือยาคลอแรมเฟนิคอล ขนาด ๒๐-๓๐ มิลลิกรัมต่อน้ำหนักตัวไก่อหนึ่งกิโลกรัม หรืออาจจะใช้ยาซัลฟาหรือยาปฏิชีวนะตัวอื่น ๆ ก็ได้ การให้ยาฉีดควรคำนึงถึงยาที่ทำให้ไก่อเจ็บปวดด้วย เช่น ยาพวบน้ำมันก็ไม่ควรให้ไก่อที่ตัวเล็ก อาจจะทำให้เกิดการปวดมากถึงช็อคตายได้ภายหลังฉีดยา

● การป้องกันโรค

ในกรณีที่ทราบว่าจะไก่อเกิดการเครียด เช่น การเดินทาง ควรให้ยาละลายน้ำกินก่อนเดินทาง และหลังเดินทางด้วย หรือให้กินหลังชนแล้ว การให้ยาซัลฟาหรือยาปฏิชีวนะ ควรจะให้ ๓-๔ วันติดต่อกัน นอกจากนี้ควรจะฉีดวัคซีนให้แก่ไก่อทุกระยะ ๓-๔ เดือน โดยเฉพาะไก่อสาว ก่อนจะเริ่มไข่ควรจะได้รับวัคซีนป้องกันโรคก่อน และลูกไก่ออายุ ๒ เดือนก่อนพรางจากแม่ก็ควรฉีดวัคซีนก่อน นอกจากนี้ การสุขาภิบาล เช่น เล้า บริเวณคอกต้องสะอาด มีน้ำสะอาดกินตลอดเวลา

หมอไก่ชน

หมอไก่ชน คือ นักเลงไก่ชนที่มีความรู้ ความชำนาญในการชนไก่ มีความรู้ในการเลี้ยงไก่ชน รู้ตำรายาสมุนไพรใช้กับไก่ เวลาไก่ชนกันในบ่อนก็รู้จักให้น้ำไก่ ทำแผลไก่ ดูเหมือนเขาจะรอบรู้ไปหมดในเรื่องไก่ ผู้รู้หรือหมอไก่ จะศึกษาหาความรู้ว่าทำอะไรไก่จะแข็งแรงทนทานชนแล้วชนะ บางท่านศึกษาถึงยาที่จะทำให้ไก่หนึ่งเหนียวแทงไม่เข้าก็มี วิชาความรู้ต่าง ๆ ต้องปกปิดไม่ยอมบอกใคร ดังนั้นการที่จะนำความรู้เรื่องนี้มาบอกกล่าว จึงหามาได้ไม่สมบูรณ์นักที่ค้นคว้านำมาลงไว้นี้เฉพาะยาสมุนไพรแผนโบราณที่ยังใช้กันอยู่จนปัจจุบันนี้ คือ

อาหารไก่ชน

โดยทั่วไปแล้วนิยมให้กินข้าวเปลือก ซึ่งต้องล้างน้ำให้สะอาด และต้องเป็นข้าวเปลือกข้าวเจ้าด้วย บางรายต้องการให้ไก่มีกำลัง เอาข้าวเปลือกล้างน้ำตากให้แห้งคลุกด้วยไข่ไก่ ไข่ไข่แดง ไข่ขาวจับติดเม็ดข้าวเปลือกแล้วตากให้แห้ง จึงนำมาให้ไก่กิน

ยาบำรุงไก่ชน

ตำหรับที่ ๑ ใช้บรเพ็ดหั่นเป็นชิ้นบาง ๆ แขน้ำผึ้งเดือนห้าให้กินทุกวัน

ตำหรับที่ ๒ หัวไพล, เจตมูลเพลิง, ผักคราดหัวแหวน ตำให้ละเอียดนำมาผสมน้ำผึ้งเดือนห้า ปั้นเป็นลูกกลอนให้กิน

ตำหรับที่ ๓ ให้กินลูกเขียดขนาดโตพอประมาณหรือลูกหนูแดง ๆ ไม่มีขน จึงจกหรือลูกปลาวันละตัว ทำให้มีกำลังวังชาแข็งแรง ถ้าหากหายากอาจให้เนื้อสดวันละชิ้นขนาดเท่านิ้วก้อยก็พอ

ตำหรับที่ ๔ ใช้ข้าวเหนียวเผาจนดำดำกับพริกสุก หอยขม ไล่ปลาปนและน้ำอ้อย ปั้นเป็นลูกกลอนให้กิน

ตำหรับที่ ๕ ของ พ.ต.พิทักษ์ บัวเปรม

ใช้กระชาย พริกไทย ดีปรี และตะไคร้ ตำให้แหลกนำมาอัดไล่ปาก ปลาช่อนตัวใหญ่ ๑ ตัว ไล่ไปให้เต็มท้องแล้วนำปลาช่อนมาปิ้งให้สุกแล้วตำหรือโขลกทั้งตัวให้แหลก ผสมน้ำผึ้งเดือนห้า ปั้นเป็นลูกกลอนให้ไก่กิน ตำหรับนี้นอกจากบำรุงกำลังแล้ว ยังทำให้ปีกไก่แข็งแรงและบินสูง

ตำหรับที่ ๖ ของนายประดิษฐ์ เชื้อสิงห์

ใช้บรเพ็ด กระชาย กระเทียม ปลาช่อน นกกระจอก ยาดำ หัวแห้วหมู พริกไทย (หน้า

ร้อนไม่ใช้) น้ำผึ้ง ใช้ตัวยาทุกอย่าง เท่า ๆ กัน บดละเอียด ผสมน้ำผึ้งปั้นเป็นลูกกลอนให้กิน ก่อนนอนทุกวัน ทำให้ไก่แข็งแรง

ตำหรับที่ ๗ เป็นยาบำรุงเสริม ของนายประดิษฐ์ เชื้อสิงห์

ใช้หญ้าแพรกบดให้ละเอียด ตากลมให้แห้งพอหมาด ๆ แล้วผสมนมขี้ัน ปั้นเป็นลูกกลอน ให้ไก่กินก่อนนอน ทำให้แข็งแรงและทำให้บินเก่ง

ยาต้มน้ำอาบและนวดไก่

ไก่ชนต้องอาบน้ำและนวดด้วยยาสมุนไพร จึงจะทำให้เคลื่อนไหวคล่องแคล่ว กระปรี้กระเปร่าเป็นการดับกลิ่นตัวไก่ และเป็นการไล่เหาไรไม่มาขึ้นตัวไก่ โดยใช้สมุนไพรมาต้มและใช้ผ้าชุบน้ำร้อน ๆ มานวดและประคบตามกล้ามเนื้อไก่หรือให้ไก่อาบน้ำทั้งตัวก็ได้ สมุนไพรประกอบด้วย คือ

ตำหรับที่ ๑ ใบมะขาม ส้มป่อย ไม้ฤๅษีผสม ใบครุระ ขมิ้นแกง ขมิ้นอ้อย ไม้กระตุกไก่ เปลือกไม้โสน

ตำหรับที่ ๒ กระตุกไก่ทั้ง ๒ (ขาว-ดำ) คนที ฉะเชิงพระ ไม้ค้อนตีหมา ขมิ้นอ้อย ขมิ้นฤๅษี บรเพ็ด หัวไพล

ตำหรับที่ ๓ ของ พ.ต.พิทักษ์ บัวเปรม ไพล ตะไคร้ ใบมะขามแขก ใบส้มป่อย ใบมะขาม และเกลือ

ตำหรับที่ ๔ ของนายประดิษฐ์ เชื้อสิงห์

๑. ตะไคร้พอประมาณ
๒. ใบส้มป่อย พอประมาณ
๓. ไพล ๓-๔ หัวเล็ก
๔. ใบมะกรูด ๔-๕ ใบ
๕. ใบมะนาว ๔-๕ ใบ

ยาระบายไก่

ตำหรับที่ ๑ ใช้เมื่อไก่ท้องผูก ให้นำหอยขมผสมยาดำ หรือมะขามเปียกให้กิน

ตำหรับที่ ๒ ใช้เป็นยาระบายไก่เดือนละครั้ง โดยใช้เกลือป่น ๑ ส่วน ผสมแป้งข้าวเจ้า ๒ ส่วน ผสมกับอาหารให้กิน

ตำหรับที่ ๓ จากหนังสือไก่ชน ของ อภิวัฒน์ สาริพันธุ์ ใช้เป็นยาระบายเมื่อชนเสร็จ ทุกครั้ง ยาประกอบด้วยเกลือ น้ำตาล มะขามเปียก ผสมกับใบจากเผาทำให้เข้ากัน ปั้นเป็นลูกกลอนให้กินครั้งละ ๒ เม็ด

ยาถ่ายพยาธิ

ของ พ.ต.พิทักษ์ บัวเปรม ใช้มากที่สุดครั้งลูก ทำให้เหล็กใช้กล้วยมาหุ้มบ่อนให้ไก่กิน ก่อนกินต้องให้ไก่อดอาหารแล้วให้กินตอนเช้า

ยากำจัด เหา หมัด ไร

จากหนังสือแนะนำการเลี้ยงไก่พื้นเมืองกรมปศุสัตว์

ตำหรับที่ ๑ ใช้โล่ดิน ทูบแช่น้ำ แล้วจับไก่ที่มีตัวเหาหรือไร จุ่มอาบ หรือใช้น้ำโล่ดินนี้ราดตามเล้า หรือใช้เครื่องพ่นยาฉีดตามเล้าให้ทั่ว เป็นยาฆ่าหมัด เหา ไรได้

ตำหรับที่ ๒ ใช้ยาฉุนแช่น้ำ ให้ไก่ที่มีตัว หมัด เหา หรือไร อาบหรือจุ่มแช่ทั้งตัว หรือใช้น้ำยาฉุนพ่นฉีดตามเล้า หรือใช้ยาฉุนตำให้แหลกแล้วนำไปใส่ตามรังไก่เพื่อฆ่าหมัด เหา ไร ที่รังและตัวไก่

พยาธิตาไก่

จากหนังสือแนะนำการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของกรมปศุสัตว์

ใช้ไม้พินสำลีเชียวเอาหนองหรือก้อนหนองในตาไก่ออกแล้วใช้น้ำแช่ยาฉุนหยอด หรือใช้น้ำลูกมะเกลือหยอดก็ได้ จะทำให้พยาธิнынตาออกมา และใช้ไม้พินสำลีเชียวออก

ขมื่น

เป็นสมุนไพรที่ใช้กับไก่ชนโดยทั่วไป มีสรรพคุณดังนี้

๑. ใช้ทาหน้า ขน และตามลำตัว จะช่วยไม่ให้ยุ่งลื่นมากัดไก่ หรือหมัดเหาไม่มาอยู่ตามตัวไก่ทำให้ไก่อ่างกายสมบูรณ์ได้

๒. ใช้ผสมกับปูน ทาเกล็ดแข็ง ทำให้เกล็ดแข็งแรง ทำให้แข็งแรงยิ่งขึ้น

๓. ขมื่น หมาก พลุ ปูน เคี้ยวให้แหลก ใช้พ่นหรือทาแผลถูกแทง

กลากไก่

ใช้น้ำมันละหุ่งหรือน้ำมันมะพร้าวผสมขี้เถ้า หรือคราบควันไฟดำ ทา ๕-๖ ครั้ง ก็หาย หรือใช้น้ำมันมะพร้าวผสมกับกำมะถันปนทา ก็หาย

ตาไก่ถูกแทง

ใช้ยางข่อยหยอด ช่วยสมานลูกตา

โก่งหัก

ใช้ต้นตะไคร้ลนไฟพันขา เพื่อเป็นการเข้าเฝือก แล้วให้กินลูกเขียดลูกกบวันละตัว
รังไก่

เนื่องจากคนสมัยก่อน ได้ศึกษาการเพาะพันธุ์ไก่ชนให้เก่งเจริญเติบโตแข็งแรงจึงต้องมีวิธีการต่าง ๆ เพื่อเป็นเคล็ด เพื่อเป็นมงคล จึงจะทำให้ประสบความสำเร็จ บางอย่างก็มีเหตุมีผลแต่ไม่ได้อธิบายไว้ จึงเป็นเรื่องของพวกเราจะต้องศึกษานำมาปฏิบัติ และหาเหตุผล แต่ผู้ที่ไม่เชื่อก็ไม่ต้องทำ เช่น เรื่องการทำรังไก่ การนำต้นตะไคร้มาทำรังจะมีกลิ่นทำให้มด หมดเหา ไร ไม่ย่างกรายเข้ามา เป็นต้น ดังตำราของ นายประดิษฐ์ เชื้อสิงห์

- ต้นตะไคร้
- ใบเงินใบทอง
- ใบขนุน
- ใบคูณ
- เศษขยะที่มีลมบ้าหมูกำลังหมุนให้หียบ ขณะกำลังปลิวลอยอยู่
- ไม้ฟ้าม่า (ถ้ามี)
- ไม้คานเก่า

หมายเหตุ ถ้าไก่กำลังฟักอยู่ ให้นำของเหล่านี้มาหมุนรังหรือใส่ในรังวันละครั้ง หรือ ๒ ครั้ง จนกว่าไก่จะออกจากรัง เมื่อลูกไก่ฟักออกหมดแล้ว การนำไก่ออกจากรังต้องจัดที่เลี้ยงลูกไก่และแม่ให้เรียบร้อย ให้นำแม่ไก่อ่อนและเอาลูกไก่อ่อนตาม แล้วนำรังไก่อ้วางไว้หันไปทางเดินให้กลับใจแล้วใช้เท้าเตะรังไก่ทิ้ง หากทำไต่ตามันลูกไก่จะชนแก้ว เลี้ยงแล้วโตแข็งแรง

การวางไก่

การวางไก่ คือ การที่ไก่ทั้ง ๒ ตัว ตกลงจะชนกันแล้ว เจ้าของไก่ทั้ง ๒ จะปล่อยไก่ให้ไปชนกัน การปล่อยไก่ เจ้าของไก่ต้องเลือกหนึ่งให้ถูกต้องตามตำรา เพื่อให้เกิดมงคล หรือเป็นเคล็ดลับที่อธิบายไม่ได้ แต่ได้ถือปฏิบัติกันมานานแล้ว ทำให้ไก่ชนชนะ จากสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ บอกว่า

- วันอาทิตย์ห้ามหันหน้าไปสู่วิศุภยัพ
- วันจันทร์ห้ามหันหน้าไปสู่วิศุภรพา
- วันอังคารห้ามหันหน้าไปสู่วิศุภิสาน
- วันพุธห้ามหันหน้าไปสู่วิศุภุตร
- วันพฤหัสบดีห้ามหันหน้าไปสู่วิศุภัททกษณ

วันศุกร์ห้ามหันหน้าไปสู่วิศุติประจิม

วันเสาร์ห้ามหันหน้าไปสู่วิศุติอาคเนย์

นายประดิษฐ์ เชื้อสิงห์ ได้ให้หลักของการปล่อยไก่ก่อนชน โดยต้องให้ไก่หันหน้าให้ถูก
ทิศเพื่อเป็นเคล็ดและเกิดมงคลต่อไปด้วย ดังนี้

วันจันทร์ และ เสาร์

ห้ามหันหน้าไปสู่วิศุติตะวันออก

วันอาทิตย์ และ ศุกร์

ห้ามหันหน้าไปสู่วิศุติตะวันตก

วันอังคาร และ พุธ

ห้ามหันหน้าไปสู่วิศุติเหนือ

วันพฤหัสบดี

ห้ามหันหน้าไปสู่วิศุติใต้

การประกวดไก่ชนพระนเรศวร

เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๓๓ จังหวัดพิษณุโลก ได้จัดมหกรรมประกวดไก่ชนพระนเรศวรมหาราชขึ้นในงานฉลองครบรอบครองราชย์ ๔๐๐ ปี ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช มีไก่เข้าประกวดจำนวน ๖๓๓ ตัว แบ่งเป็น

๑. ไก่สีเหลืองหางขาว	จำนวน	๒๕๐ ตัว
๒. ไก่สีประดู่	จำนวน	๒๑๕ ตัว
๓. ไก่สีเขียว	จำนวน	๘๔ ตัว
๔. ไก่สีเทา	จำนวน	๒๗ ตัว
๕. ไก่สีต่างหรือลาย	จำนวน	๑๗ ตัว

ไก่ที่นำเข้าประกวดน้ำหนักตั้งแต่ ๓ กิโลกรัมขึ้นไป มีจำนวน ๔๘๑ ตัว ไก่น้ำหนัก ๓ กิโลกรัมลงมา มี ๑๕๒ ตัว

วิธีประกวด

๑. ตั้งกรรมการรับสมัครไก่เข้าประกวด ๖ ชุด แต่ละชุดรับสมัคร ๑๐๐ ตัว โดยให้หมายเลขที่ตัวเจ้าของ บันทึกชื่อเจ้าของ ชื่อไก่ ที่อยู่ สีไก่ และบันทึกน้ำหนัก แล้วให้ไก่เข้าอยู่ในแถวที่กำหนด

๒. ตั้งกรรมการตัดสินไก่อรอบแรก ๖ ชุด แต่ละชุดมีกรรมการ ๓ ท่าน ตัดสินไก่ ๑๐๐ ตัว อยู่ในแถว คัดไก่เข้ารอบ ๒๐%

๓. ตั้งกรรมการตัดสินไก่อชุดที่ ๒ ที่มีความชำนาญเรื่องไก่ชนหรือนักเลงไก่ชน ๖ ท่าน ตัดสินไก่ที่เข้ารอบ ๒ ทั้งหมด โดยคัดเลือกไก่เข้ารอบ ๓ จำนวน ๓๐ ตัว

๔. ตั้งกรรมการชุดที่ ๓ ซึ่งไม่ซ้ำกับชุดที่ ๑ และ ๒ จะเป็นผู้ชำนาญการหรือเป็นเจ้าของบ่อนไก่ชน ๕ ท่าน ตัดสินไก่ ๓๐ ตัว ให้เข้ารอบ ๑๐ ตัว แล้วตัดสินชนะเลิศ ๑-๕ รางวัล และที่เหลืออีก ๕ ตัว เป็นรางวัลชมเชย

๕. รางวัลที่มอบให้เป็นเงินรางวัล ถ้วยรางวัล ของรางวัล และใบประกาศนียบัตร ผลการตัดสินไก่ชนพระนเรศวรมีดังนี้

ชนะเลิศที่ ๑ นายอุบล เกิดมุด บ้านเลขที่ ๑/๑ หมู่ ๓ ตำบลไผ่ยอดอน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ชนะเลิศที่ ๒ นายปรีชา ศรีชัย บ้านเลขที่ ๓/๒ หมู่ ๕ ตำบลบ้านกว้าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ชนะเลิศที่ ๓ นายเฉลิม อุ่ทองมาก บ้านเลขที่ ๑๘๔ หมู่ ๕ ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง
จังหวัดพิษณุโลก

ชนะเลิศที่ ๔ นายจรรยา พุ่มยิ้ม บ้านเลขที่ ๒๙ หมู่ ๙ ตำบลบ้านป่า อำเภอเมือง
จังหวัดพิษณุโลก

ชนะเลิศที่ ๕ นายเฉลิม อุ่ทองมาก บ้านเลขที่ ๑๘๔ หมู่ ๕ ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง
จังหวัดพิษณุโลก

ชมเชย นายมนู เพชรบัว บ้านเลขที่ ๑๓๙/๑ หมู่ ๗ ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัด
พิษณุโลก

ชมเชย นายช่อม เอี่ยมนาค บ้านเลขที่ ๑๖๒/๑ ตำบลดอนทอง อำเภอเมือง จังหวัด
พิษณุโลก

ชมเชย พ.ต.ท.ทองสุข รอดเมือง ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ชมเชย นายแมน เพชรอ่อน ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ชมเชย นายประนอม เนียมหอม ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

หลักเกณฑ์การตัดสินไ้ชนพระนเรศวรมหาราช

ลำดับที่	รายการ	รายละเอียด				คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	หมายเหตุ
		คอและหัว	ลำตัว	ขาข้าง	นิ้ว			
1.	รูปร่าง	5	5	5	5	20	คอใหญ่ หัวยาว ขาใหญ่ แข็งเล็ก นิ้วยาวเรียว	
2.	หัว	5	5	5	5	20	หงอนหินบาง กลางสูง กำมะหยี่ ใหญ่-สูง โคน ปากยาว ตาเล็ก ยาว (ตาไม่แหก) คางรัดเพ็ด (เหมือนนกยูง)	

๗๖
5F
447
น 6461
2535

686.5
น ๖๘๖ ก
ค. ๒

23 ก.ย. 2535

036169

สำนักหอสมุด

มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

หลักเกณฑ์การตัดสินไถ่ชนพระนเรศวรมหาราช

ลำดับที่	รายการ	รายละเอียด				คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	หมายเหตุ
3.	ชนและสร้อย	สร้อยคำ 5	สร้อยหลัง 5	ปีก 5	หาง 5	20		สร้อยค้ายาว (ประดับ) สร้อยหลังยาว (ระย้า ปิดตุต) ปีกใหญ่ หงาและยาว
4.	ลักษณะไถ่ชน	ทำยี่น 10	ทำเดิน 10	- -	- -	20		ทำยี่นออกตั้ง (แบบสิงห์) ทำเดินสง่าตามธรรมชาติ
5.	สุขภาพ	สมบูรณ์ 10	น้ำหนัก 10	-	-	20		น้ำหนัก ชั่งทั้งตัว ไถ่ใหญ่ ๓-๔ กก. ไถ่กลาง ๒-๓ กก. สุขภาพ สมบูรณ์ ชนเป็นมัน (ไถ่งามเพราะชน)

การประกวดส้มไ้ จังหวัดพิษณุโลก

ผลการประกวดส้มไ้ ในงานฉลองครบรอบครองราชย์ ๔๐๐ ปี ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช จังหวัดพิษณุโลก วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๓๓ มีเกษตรกรนำส้มไ้เข้าประกวดรวมทั้งสิ้น ๕๗๔ ไ้ ในรอบแรกคัดไ้ ๒๔ ไ้ รอบที่สอง ๘ ไ้ และรอบสุดท้ายคัดไ้ ๕ ไ้ ผลการตัดสินปรากฏว่า ชนะเลิศที่ ๑ ได้แก่ ส้มของ นายณรงค์ อินทรา เลขที่ ๓๑ หมู่ที่ ๓ ต.มะขามสูง อ.เมือง จ.พิษณุโลก มีลักษณะคล้ายลูกจันโอผ่าครึ่งวางคว่ำมีความกลมกลืนพอดีทำด้วยไม้ไผ่สีสุก เหลาให้คล้ายเมล็ดแตง ปากกว้าง (เส้นผ่าศูนย์กลาง) ๑๑๔ เซนติเมตร และสูง ๗๘.๕ เซนติเมตร ตาล่างสุดมีพื้นที่ ๒๙.๗ ตารางเซนติเมตร ความกลม (เส้นรอบวง) ๓๖๓.๓ เซนติเมตร รูปนกว้าง (เส้นผ่าศูนย์กลาง) ๑๒ เซนติเมตร วงขั้วหัวส้มมี ๒ วง แต่ละวงประกอบด้วยไม้ไผ่กลมขนาดเล็ก ๓-๕ ซี่ หัวส้มประกอบด้วยชั้นนอน ๑๖ ซี่ ซี่ตั้ง ๔๙ ซี่ โดยชั้นนอนกว้าง ๑ เซนติเมตร และห่างกัน ๔.๕ เซนติเมตร ส่วนซี่ตั้งกว้าง ๐.๗ เซนติเมตร และห่างกัน ๖.๖ เซนติเมตร ขอบล่างสานถี่และซี่ตั้งหักพับขึ้นมาหนา ๙ เซนติเมตร ไม่เสริมหรือประดับด้วยโลหะ หรือวัสดุอื่น ๆ และไม่มีจุดราหรือรอยคราบต่างด้วย

ผลการตัดสินส้มมีดังนี้

ชนะเลิศที่ ๑ นายณรงค์ อินทรา ตำบลมะขามสูง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ชนะเลิศที่ ๒ นายแปลง อ่อนอ่อน บ้านเลขที่ ๑๓ หมู่ ๓ ตำบลบ้านป่า อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ชนะเลิศที่ ๓ นายปรีชา ศรีชัย บ้านเลขที่ ๓/๒ หมู่ ๕ ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ชนะเลิศที่ ๔ นายประดิษฐ์ เชื้อสิงห์ บ้านเลขที่ ๒๓๖ หมู่ ๕ ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ชนะเลิศที่ ๕ นายเทียบ โพธิ์ศรี บ้านเลขที่ ๑๔๓ หมู่ ๕ ตำบลบ้านกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

คำสั่งจังหวัดพิษณุโลก

ที่ ๑๗๗๒/๒๕๓๓

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตัดสินการประกวดไก่ชนพระนเรศวรมหาราช และสุมไก่

ด้วยจังหวัดพิษณุโลก จะจัดประกวดไก่ชนพระนเรศวรมหาราชและสุมไก่ ในงานฉลองวันครบรอบครองราชย์ ๕๐๐ ปี สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ในวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๓๓ ณ บริเวณโรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม

เพื่อให้การประกวด เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงแต่งตั้งคณะกรรมการประกวด ดังนี้

๑. คณะกรรมการประกวดไก่ชนพระนเรศวรมหาราช

นายประทีป	งามนิล	ปลัดจังหวัด	ผู้ตัดสินชี้ขาดและ เป็นประธานกรรมการ
นายปดิฐพร	วงศ์เจริญ	ที่ดินจังหวัด	กรรมการ
พ.ท.สกล	ก่อพงศาสตร์	หัวหน้าการฝึกกำลังสำรอง พิษณุโลก	กรรมการ
พ.ต.พิทักษ์	บัวเปรม	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
ด.ต.กำจรพล	สิงหเสนีย์	ภ.ต.นครชุม	กรรมการ
นายจิตเลิศ	บุญนาถ	ร.ร.พิษณุโลกพิทยาคม	กรรมการ
นายอนุพันธ์	อินทะมุสิก	สำนักงานป่าไม้เขต	กรรมการ
นายณรงค์	จิ้นด่าง	กลุ่มผู้บำรุงพันธ์ ไก่ชนพระนเรศวรฯ	กรรมการ
นายจรวัย	ดีแล้ว	กลุ่มผู้บำรุงพันธ์ ไก่ชนพระนเรศวรฯ	กรรมการ
นายไพศาล	ช.ศิริสนธิ	พัฒนาการอำเภอนครไทย	กรรมการ
นายแจ่ม	กันชู	ร.ร.จ่านกร้อง	กรรมการ
นายยุทธศักดิ์	ศศิเมณฑล	ปศุสัตว์อำเภอพรหมพิราม	กรรมการ
นายเอกสิทธิ์	บุญประสิทธิ์	ปศุสัตว์อำเภอชาติตระการ	กรรมการ

นายสุตชาย	ยอดเมือง	ปศุสัตว์อำเภอบางระกำ	กรรมการ
นายพงษ์ศักดิ์	เฟือกพ่วง	สัตวแพทย์ ๔	กรรมการ
นายอานนท์	จุลภักดีเกื้อหนุน	สัตวแพทย์ ๔	กรรมการ
นายวีระพงษ์	อารีรักษ์	สัตวแพทย์ ๔	กรรมการ
นายสถาพร	อังคณาอรกุล	สัตวแพทย์ ๔	กรรมการ
นายสุนทร	ม่วงมี	สัตวแพทย์ ๔	กรรมการ
นายพรชัย	ทองคำ	เจ้าหน้าที่สัตวบาล ๔	กรรมการ
นายพรชัย	เจียมจันทร์คุปต์	สัตวแพทย์ ๓	กรรมการ
นายสมชาย	ไกรคงจิตต์	สัตวแพทย์ ๓	กรรมการ
นายบุญธรรม	จิตชู	สัตวแพทย์ ๓	กรรมการ
นายนิสิต	ตั้งตระการพงษ์	ปศุสัตว์จังหวัด	กรรมการและเลขานุการ
นายสุรพงษ์	ลีละวัฒนากุล	นักวิชาการสัตวบาล ๓	กรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ

ทำหน้าที่ ตัดสินไต่ชนพระนเรศวรมหาราช ชนะเลิศ ๕ รางวัล ชมเชย ๕ รางวัล โดยมีลักษณะถูกต้องตามตำราไต่พระนเรศวรฯ แข็งแรง สวยงาม และบันทึกลักษณะพิเศษต่าง ๆ ของไต่ที่ชนะเลิศไว้ด้วย

2. คณะกรรมการประกวดสุนัข

นายไพศาล	ทวีวิทยาการ	ปศุสัตว์อำเภอเมือง	ประธานกรรมการ
นายพัฒนา	อินทพงษ์	เจ้าหน้าที่สัตวบาล ๔	กรรมการ
นายอ้อด	วงศ์วิทย์	เจ้าหน้าที่สัตวบาล ๓	กรรมการ
นายชูวิทย์	หงษ์สามสิบเจ็ด	สัตวแพทย์ ๓	กรรมการ
นายกิจจา	เกลี้ยงกลม	สัตวแพทย์ ๒	กรรมการ
นายวิลาศ	วังตระกูล	สัตวแพทย์ ๔	กรรมการและเลขานุการ

ทำหน้าที่ ตัดสินสุนัข ชนะเลิศ ๕ รางวัล โดยคัดเลือกสุนัขที่แข็งแรง ขนาดพอเหมาะ ใช้วัสดุหาได้ในท้องถิ่น มีเอกลักษณ์เป็นไทยและสวยงาม

3. คณะกรรมการรับสมัครไต่ชนและสุนัข

นายประยูร	รอดประเสริฐ	ผู้ช่วยปศุสัตว์จังหวัด	ประธานกรรมการ
นายพิชิต	คขวางค์	ปศุสัตว์อำเภอนครไทย	กรรมการ
นายนฤภัย	นิกขอบ	เจ้าหน้าที่สัตวบาล ๔	กรรมการ
นายวิเชษฐ	ชัยวิเศษวิทยา	สัตวแพทย์ ๔	กรรมการ

นายไมตรี	เมืองสมิ	สัตวแพทย์ ๓	กรรมการ
นายกำพล	วาจาสิทธิ์	สัตวแพทย์ ๓	กรรมการ
นายวิรัตน์	เจริญหล้า	เจ้าหน้าที่สัตวบาล ๔	กรรมการ
นายณรงค์	แสงดิษฐ์	สัตวแพทย์ ๒	กรรมการ
นายนิล	ไชยหาณิชย์	เจ้าพนักงานธุรการชั้น ๑	กรรมการ
นายเปลื้อง	เอี่ยมสาย	คณงาน	กรรมการ
นางอุลย์	จุลภักดีเกื้อหนุน	คณงาน	กรรมการ
นางแสงเทียน	ขมิน	นักการภารโรง	กรรมการ
น.ส.สุกัญญา	อุ๋ทองมาก	กรรมการ	
น.ส.สุกฤษา	สารนอก	กรรมการ	

ทำหน้าที่ รับผิดชอบไก่ชน และสุ่มไก่ที่เข้าประกวด บันทึกประวัติ และให้หมายเลขประจำตัวไก่ และสุ่มไก่

4. คณะกรรมการสัตวแพทย์

น.ส.กรรณิกา	เหรียญพาณิชย์	นายสัตวแพทย์ ๕	ประธานกรรมการ
นายบุญยืน	บุญยศศักดิ์	ปศุสัตว์อำเภอวังทอง	กรรมการ

ทำหน้าที่ ให้ความเห็นเรื่องสุขภาพไก่ และให้การรักษาเมื่อไก่ป่วย

5. คณะกรรมการประชาสัมพันธ์

นายปรีชา	บัวทองจันทร์	นักวิชาการสัตวบาล ๕	ประธานกรรมการ
นายวิชาญ	เพ็ญรุ่งเรือง	ปศุสัตว์อำเภอบางกระทุ่ม	กรรมการ
นายวิทยา	นิมงาม	ปศุสัตว์อำเภอวัดโบสถ์	กรรมการ
นายมังกร	จินด้าง	สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัด	กรรมการ

ทำหน้าที่ จัดหาเครื่องเสียงประชาสัมพันธ์ในงาน จัดถ้วยและของรางวัลเพื่อมอบ จัดแท่นรับรางวัลและถ่ายภาพ

ให้คณะกรรมการปฏิบัติงานเต็มความสามารถ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ต่อไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๓๓

(นายไพฑูรย์ สุนทรวิภาต)

ผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก

ท้ายเล่ม

การจัดประกวดไก่ชนพระนเรศวรมหาราชและสุ่มไก่ สำเร็จลงได้ด้วยดีเกิดจากอภินิหารของสมเด็จพระที่นั่งที่ช่วยให้งานราบรื่น และสำเร็จทันหมยกำหนดการ ซึ่งคณะกรรมการได้กำหนดไว้ ถ้าผู้มาชมการประกวดในวันนั้นต้องเชื่อเป็นอย่างนั้นจริง ๆ มีไก่และสุ่มไก่อนำมาประกวดพันกว่าตัวและพันกว่าใบ แต่มาลงทะเบียนประกวด ๖๓๓ ตัว และสุ่ม ๕๗๔ ใบ มีผู้นำไก่และสุ่มมาประกวดและมาชมประมาณ ๒,๐๐๐ คน จะเห็นได้ว่ารถอีแต่นำไก่และสุ่มมาประกวดรวมทั้งมาชมการประกวด เกิดจราจรติดขัดเป็นระยะประมาณ ๒-๓ กิโลเมตร รถติดตั้งแต่ถนนเทพารักษ์หลังโรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม จนถึงบ้านคลอง การจัดการประกวดกำหนดและวางแผนอย่างรัดกุม ได้ทดสอบและลองปฏิบัติก่อนงาน ๑ วัน แม้ขณะมอบรางวัลประมาณเที่ยงวันเมฆฝนมืดครึ้มตั้งเค้ามาต้องตกแน่ ๆ ก็สลายไป นี่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว จึงขอบันทึกรายงานไว้ ณ ที่นี้ ต้องขอขอบคุณคณะกรรมการทุกท่านที่ช่วยให้งานนี้สำเร็จลงด้วยความตั้งใจ และเป็นหน้าที่ของพวกเราที่บำรุงพันธุ์ไก่เหลืองหางขาว และหาคุณสมบัติพิเศษได้ครบถ้วนเพื่อการอนุรักษ์ต่อไป

ผู้เขียนต้องขอขอบพระคุณทางหอสมุดแห่งชาติเป็นอย่างยิ่ง ที่ให้ความช่วยเหลือในการส่งเอกสารอ้างอิงเกี่ยวกับตำราไก่ชนและพงศาวดารต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการเขียนครั้งนี้ เพราะเมื่อประกวดไก่ชนพระนเรศวรแล้ว ได้มีผู้รู้ได้มีจดหมายมาทักท้วงว่าไก่ชนพระนเรศวรต้องเป็น "ไก่เขียว" โดยอ้างอิงหนังสือไทยเขมร ฉบับพิมพ์ปี ๒๔๖๕ และพงศาวดารพม่าฉบับพระราชหัตถเลขา ฉบับหอแก้ว ทางหอสมุดแห่งชาติได้แจ้งว่า หนังสือไทยเขมรเริ่มตีพิมพ์ประมาณ ๒๔๖๗ และพงศาวดารฉบับหอแก้ว เท่าที่มีอยู่ในหอสมุดแห่งชาติ ไม่มีเรื่องของไก่ชนพระนเรศวรเลย แต่จากหนังสือสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ สถาบันทักษิณคดีศึกษา ได้จัดไก่เหลืองหางขาวอยู่ในประเภท "ยอดไก่" และได้บอกว่า "ไก่เขียวยอดมัน" กับ "ไก่เขียวกไก่ชนไม่ได้จัดอยู่ในประเภทพันธุ์ไก่แกง แต่ถ้าเป็นไก่สีเขียวเหมือนสาธิตกา หรือ "นิลสาธิตกา" ใช้ชนได้ ส่วน "ไก่เขียวเลา" เหนือกว่าเขียวใด ๆ

สำหรับส่วนตัวผู้เขียนต้องขอขอบพระคุณผู้ร่วมงานทุกท่าน ที่ช่วยทำให้หนังสือเล่มนี้สำเร็จลงด้วยดี หากมีสิ่งหนึ่งประการใดที่บกพร่อง ผู้เขียนต้องขอรับผิดชอบแต่ผู้เดียว ขอให้ส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้จงเผยแพร่ก่อประโยชน์ต่อชาวไทยต่อไป

23 ก.ย. 2535

036169

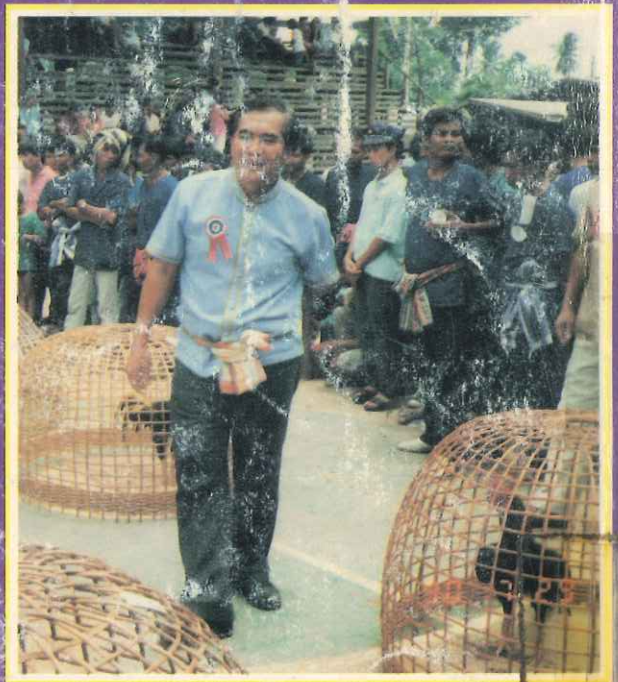
สำนักหอสมุด
มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

3 1001 00135472 0

ผู้เขียน (หมอนี่) ในงานประกวดสัตว์ประจำปีของชุมชนโอเอ..